

SANAT ÇEVRESİ

AYLIK SANAT DERGİSİ

psikolojiden hem de felsefeden etkilenmiş (Henri Bergson, CREATIVE INTUITION gibi.)

SIBERNETİK, ENFORMASYON ESTETİĞİ, YENİ YAPISALCILIK (Bilimsel ve Felsefi yönleriyle) II inci Dünya Savaşından sonraki akımları etkilemiş. Modernizm belli gereksinmelerle devam ederken bu yeni gelişmeler POST-MODERNİZM çağını hazırlamıştır.

Bu kuramsal ve bilimsel etkiler hiç şüphe yok ki eğitime yansımış, BİLİM ve SANATIN bir arada araştırıldığı kurumlarda eğitimin yönlendirilmesinde etkili olmuşlardır. YOKSA SANATSAL DEĞİŞİMLERDE, DÖNEM VE ÇAĞ DÖNÜŞÜMLERİNDE BAŞKACA SOSYO-EKONOMİK VE SİYASAL ETKENLER VARDIR. SANAT PIYASASI/DA BU OLUŞUMLARDA HER ZAMAN ETKİN BİR ROL OYNAMIŞTIR. BU YAZIDA BU KONULARLA RESİM EĞİTİMİNİ ETKİLEDİĞİ ORANDA İLGİLENEBİLİYORUZ. Ama görsellik, görme biçimleri, görselliğe dayalı yaratıcılık ve tasarıma dayalı resim eğitimine kaynak olan bilimsel akımları Türk resim öğrencisine kazandırmak Üniversiteler çatısı altında, eğitime kaynakları irdeliyen bir açı getirmekle olur ancak. İkinci Dünya savaşından sonra geçen seneleri SANAT AKIMLARINA bölersek, biraz da piyasa telaşı içinde her üç seneye (ortalama) bir akım düşüyor olduğunu görürüz. Bu telaşlı resimsel albümü izlemek yerine temel oluşumları kaynağında ÖNCE yakalamaya çalışmak ÇAĞI yakalamakta şüphesiz ilk koşuldur.

DADA, ANTI-ART VE BUGÜN HERKESİN SANATI:

Yirminci yüzyılın başı ve Modern çağın başlangıcı Batı Dünyasının "Epoch" olarak çok umutlu olduğu bir çağ. Batı uygarlığının temel taşları ve sürekliliği iyice belirlenmiş ve ekonomik gücü Osmanlı'nın aksine en üst noktada. Böylesine bir güven Birinci Dünya Savaşının olumsuz sonuçlarıyla iyice sarsılınca bazı sanatçı ve aydınlar kendi toplumlarının HİÇBİR değer ölçüsüne inanmadıklarını ve geleceği de olmadığını açıkça ilan

ettiler. Dada sanatçılarının ne olup ne olmadığını bugün birçok insan biliyor. Geçen yazıda değindiğimiz "karamsarlık" ve "yitirilmiş çağ" duygusu bu bağlam içinde bir yergi değildi. Yalnızca DADA'nın RESİM EĞİTİMİ içindeki yerini ve oranını saptamak açısından akademik bir soruydu.

Dadaist'lerin kendi dönemlerinde (1915'ler diyelim) son derece içten bir başkaldırı yapmadıklarını da kimse öne süremez. Bu sanat başkaldırısı o kadar muhtevasız ve kolay olsaydı sanat dünyasında her beş senede bir bir **Duchamp, Picabia, Man Ray** çıkardı.

"Deniz kıyısında dolaşırken ilk beğendiğin çakıl taşı seçip almak (ortamından ayırmak, izole etmek) ve sanat haline getirmek". M. Duchamp'ın toplu üretim nesnelere aynı biçimde seçip ortam yaratması İNSAN'la NESNE'ler arasındaki dolaysız estetik ilişkiyi YALIN olarak ortaya çıkarması açısından zamanının büyük aşaması. Çünkü, **bakmakla görmek** arasındaki farkın ne denli önemli olduğunu bu kadar bilerek vurgulayan **Duchamp** (bu yazıyı okuyanları belki biraz üzecektir ama...) Müzelerine gidip sanata da bakmayın diyor. Bu görüşünü somutlaştırmak için **Leonardo'nun Mona Lisa'sının** reproduksiyonlarına kalemle bıyık ve keçi-sakal boyuyor.

Duchamp müzeleri tıkış tıkış dolduran Avrupalının kendi kültür mirasının sonuna geldiğine inanıyor öncelikle. Sonra, doğaldır ki, sanat eserlerinin önünde dikilip, uzun uzun bakarak sanattan bir şey aldığını öne süren Avrupalı varsıl kişi, **Verdun** meydan savaşında bir günde 75.000 kişi birbirini boğazladığı zaman kılı kıpırdamıyorsa, baktığı değerlerden hiçbir şey algılamıyor demektir demeye getiriyor DADAİST.

"Rastlantının doğal Yasası", "Bulutunun doğal estetiği" Dadaistlerin ortaya sürdüğü ilkelerden bazıları. **Picabia**, "La Sainte Vierge" adlı eserinde gelişigüzel damlatılmış mürekkep lekeleriyle "Kentsoylunun" iki yüzlü ahlaki değerlerine taşlama yapıyor.

Bunların ötesinde **Kolaj, Montaj ve Asemblaj** "Bulutun nesnelere doğal estetiğini yine Freud'un "Play-principle", "Oynama-ilkesinden" hareketle yeni düzenlemeler yapıyorlar. Yine "play-principle"dan hareketle "automatism", "serbest-çağırışma" (free-association) dayalı çizim ve boyama da onların buluşu.

Doğaldır ki bu SERBEST ÇAĞRIŞIMA dayalı ÇİZİM - boyama - kolaj - montaj - Assemblaj - buluş olarak bugüne değgin sanat akımlarını etkiliyor.

Ama en önemli etkisi bu buluşlarla, bir tür resim oluşturmayı demokratikleştiriyor, amatör sanatçılığı da yasal bir buluşma noktasına getiriyor. Batıdaki ilk ve orta öğretim sanat derslerinde bile bu uygulamaları görüyoruz. Resim sanatıyla gündelik insan arasındaki "ustalaşma" korkusu kalkıyor. Amatör bir sanat kursunda "Rubens"ın reproduksiyonlarını kesip biçip, yanına Afrikalı zencileri koyarak İMGE olarak gözü doyurucu tutarlılıkta bir ürün ortaya çıkarabiliyorsunuz. Grafik dünyasında, DADA'nın koyduğu ilkeler "photomontage" ve serbest müdahalelerle kısa zamanda çok çarpıcı işler çıkıyor ortaya, 1970'lerde Batı'da ortaya çıkan "Process Art" tamamen artık ve buluntu nesnelere sanat yapmaya dayalı. Çünkü basın dünyası binlerce imge ve reproduksiyon, endüstride milyonlarca artık madde üretiyor.

İnsanlarla nesnelere arasındaki ilişki dolaysız oluyor. Ve bu biçimde yeni bir "Folk-Art" ve "Halk Sanatı" doğmuş oluyor.

Profesyonel düzeyde, tutarlı resim eğitimi konu olduğunda, DADA yöntemlerinin dozu fazla abartıldığında yalnızca bir 'diletant' yetiştirmek gibi bir tehlike de ortaya çıkabiliyor. "Automatism" ve "Serbest çağırışma" dayalı boyama türlerinde yeni tür bir ustalığın, eskilerinin yerini aldığı hala şüpheli, DESEN, doğayı ve nesnelere görsel bir tutarlılıkla inceleyip kağıda geçirme olayı tamamen saf dışı kalmak zorunda bu durumda. Ama Rembrandt'ın çini ve fırçaıyla